

KEMİK İLİĞİ (KÖK HÜCRE) NAKLİ

Dr. Şükrü YENİCE

Dahiliye Uzmanı ve Hematoloji Uzmanı

Kurtuluş Mah. Atatürk Bulvarı (Yeni Devlet Hastanesi Yolu Üzeri),

No: 61, Kat: 1 / NAZİLLİ, Tel: 0 256 312 94 19, 0 505 218 60 57

E-posta: syenice@superonline.com

Kemik iliği nakli aslında güncel anlamda kök hücre naklidir. Kemik iliği kemiklerin iç kısımlarındaki süngerimsi dokudur ve kan hücrelerini oluşturan özel kök hücrelerini barındırır. Kök hücreler ihtiyaç halinde çok farklı hücrelere dönüşerek hayatın devamını sağlayan ana hücrelerdir. Çeşitli kök hücreler vardır. Bunların içinde en çok üzerinde durulan hematopoetik (kan yapıcı) kök hücrelerdir. Bu yazıda konu edilen kök hücreler de kan yapıcı kök hücrelerdir. Kemik iliğindeki kök hücreler üç değişik kan hücresine dönüşür. Bunlar oksijen taşıyan alyuvarlar (eritrositler), enfeksiyon veya diğer hastalık yapıcı etkenlere, kansere karşı vücudumuzu koruyan akyuvarlar (lökositler) ve kanamayı önleyen pulcuk hücrelerdir (trombositler). Kemik iliğinin bu görevi sağlıklı yerine getirmesini engelleyen tahribat olursa kök hücre nakline ihtiyaç duyulur. Sağlıklı insandan alınan kök hücreler hastaya nakledilir. Kök hücre en çok kalça kemiğinin iliğinden, kol damarlarında dolaşan çevrel kandan ve kordon kanından (bebek doğduktan sonra göbek kordonundan) elde edilir, ne var ki kordon kanındaki kök hücre sayısı kemik iliği veya çevre kanındaki kök hücrelerden daha azdır. Kök hücre nakli en çok şu hastalıklarda yapılır:

Kemik iliği yetmezliği yapan hastalıklar (örnek aplastik anemi)

Kan kanseri (örnek akyuvarların kanseri olan akut lösemi)

Lenf bezi kanseri (örnek lenfatik sistemin kanseri olan non-Hodgkin Lenfoma)

Bazı genetik kan hastalıkları (örneğin talasemi-akdeniz anemisi)

Bu saydığımız hastalıkların dışında meme, yumurtalık, testis gibi organların kanserleri, germ hücreli tümörler, nöroblastoma, bağışıklık sistemi hastalıkları (örneğin sistemik lupus eritematozis, sistemik sklerozis), bağışıklık sistemi yetmezliği hastalıkları (örnek Wiskott-Aldrich Sendromu, immun yetmezlik sendromu), doğumsal metabolik hastalıklarda da kök hücre nakli yapılabilmektedir. Bu alanlarda kök hücre nakli hematolojik (kan ile ilgili) hastalıklarda olduğu kadar yaygın değildir. Kök hücre naklinin üç tipi vardır.

1-Allojeneik kök hücre nakli: Hasta için bir başka insandan alınan kök hücre kullanılır. Bu tür nakiller için tercih edilen verici aile içi bireylerdir. Aile içinden verici bulunamazsa aile dışı akrabalarından, o da olmazsa akraba olmayan bireylerden alınır.

2-Otolog kök hücre nakli: Hasta iyi durumda iken kök hücreleri alınır, saklanır ve ileride ihtiyaç olması halinde kendisi için kullanılır.

3-Sinjeneik kök hücre nakli: Hastaya ikiz kardeşinden alınan kök hücre verilir.

Hastaya kök hücre veren vericinin doku uyumu bakımından hasta ile tam uyumlu olması arzu edilir. Tam uyumlu verici bulunamazsa o zaman tama yakın veya kısmi uyumlu vericilerden kök hücre alınır ne var ki tam uyumlu olmayan kök hücre nakillerinde başarısızlık riski de artar. Ağırlığı 50 kg dan hafif olan zayıflar veya beden kitle indeksi yüksek olan şişmanlar, 18 yaşından küçük 55 yaşından yaşlı olanlar, bulaşıcı hastalığı ve bağışıklık sistemi hastalığı olanlar, kan bankasından kan bağışi reddedilmiş kişiler, kalp hastaları, akciğer hastaları, kanser hastaları, kan hastaları, pıhtılaşma bozukluğu olanlar, şeker hastaları, kendisine organ veya doku nakli yapılmış olanlar kök hücre vericisi olamazlar. Kök hücre vericisi olan insanda ciddi bir sağlık problemine rastlanmaz. Kök hücre nakli yapılan hastalarda ise istenmeyen bazı komplikasyonlar olabilir. Bunların en çok korkulunu doku reddi reaksiyonudur. Kaşıntı, ciltte pul pul döküntü ve kızarıklık, saç dökülmesi , bulantı, kusma, karın ağrısı, sarılık ve karaciğer hasarı, kanlı veya bol sulu ishal, ateş, akciğer, böbrek ve diğer organlarda hasar oluşması, ağız kuruluğu doku reddinin belirtileri olabilir. Virüs, mantar veya bakteri enfeksiyonlarında kök hücre naklinin önemli komplikasyonudur.

Değerli okuyucular hastaliksız, sorunsuz, sağlıklı, mutlu ve uzun bir ömür diliyorum